ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

(anonymizovaný opis)

Vrchní soud v Praze projednal ve veřejném zasedání konaném dne 5. srpna 2020 v senátě složeném z předsedy JUDr. Jiřího Lněničky a soudců JUDr. Petra Smrže a Mgr. Petra Černého odvolání obžalované [příjmení] et Ing. [jméno] [příjmení], [datum narození], jejího otce [jméno] [příjmení], [datum narození], matky [jméno] [příjmení], [datum narození], bratra [jméno] [příjmení], [datum narození] a sestry [jméno] [příjmení], [datum narození], proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 5. června 2020, č.j. 17 T 33/2019-881 a rozhodl

takto:

Podle § 258 odst. 1 písm. e), f), odst. 2 tr. řádu se z podnětu všech podaných odvolání napadený rozsudek částečně zrušuje, a to ve výroku o trestu a způsobu jeho výkonu a ve výroku o náhradě škody – nemajetkové újmy v případě poškozených [jméno] [příjmení], Mgr. [jméno] [příjmení] a Ing. [jméno] [příjmení].

Podle § 259 odst. 3 tr. řádu se znovu rozhoduje tak, že obžalované

Ing. et Ing. [jméno] [příjmení]

se podle § 140 odst. 3 trestního zákoníku ukládá trest odnětí svobody v trvání 16 (šestnácti) let.

Podle § 56 odst. 2 písm. b) trestního zákoníku se pro výkon trestu zařazuje do věznice se zvýšenou ostrahou.

Podle § 228 odst. 1 trestního řádu je obžalovaná povinna zaplatit náhradu nemajetkové újmy v penězích, a to poškozenému [jméno] [příjmení], [datum narození], bytem Olešník – Chlumec 68 částku 800 000 Kč, Mgr. [jméno] [příjmení], [datum narození], bytem Olešník – Chlumec 30 částku 400 000 Kč a Ing. [jméno] [příjmení], [datum narození], bytem tamtéž částku 400 000 Kč.

Podle § 229 odst. 2 trestního řádu se poškození [jméno] [příjmení], Mgr. [jméno] [příjmení] a Ing. [jméno] [příjmení] odkazují se zbytky uplatněných nároků na náhradu nemajetkové újmy na řízení ve věcech občanskoprávních.

Odůvodnění:

Shora uvedeným rozsudkem byla obžalovaná [příjmení] et Ing. [jméno] [příjmení] uznána vinnou zvlášť závažným zločinem vraždy podle § 140 odst. 1, odst. 3 písm. c) tr. zákoníku. Za to byla odsouzena podle § 140 odst. 3 tr. zákoníku k nepodmíněnému trestu odnětí svobody na 17,5 (sedmnáct a půl) roku. Podle § 56 odst. 2 písm. b) tr. zákoníku byla pro výkon tohoto trestu zařazena do věznice se zvýšenou ostrahou.

Dále bylo rozhodnuto, že podle § 228 odst. 1 tr. řádu je obžalovaná povinna zaplatit na náhradě nemajetkové újmy poškozeným:

- [jméno] [příjmení], [datum narození], trvale bytem [obec] – [obec a číslo] částku 1 300 000 Kč,

- Mgr. [jméno] [příjmení], [datum narození], trvale bytem [obec] – [obec a číslo] částku 500 000 Kč,

- Ing. [jméno] [příjmení], [datum narození], trvale bytem [obec] – [obec a číslo] částku 500 000 Kč.

Podle 229 odst. 2 tr. řádu byli poškození [příjmení] [jméno] [příjmení] a Ing. [jméno] [příjmení] odkázáni se zbytky uplatněných nároků na náhradu nemajetkové újmy na řízení ve věcech občanskoprávních.

Podle § 229 odst. 1 tr. řádu byli poškození [příjmení] [jméno] [příjmení], Ing. [jméno] [příjmení] a [jméno] [příjmení], odkázáni s uplatněnými nároky na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

Podle § 229 odst. 1 tr. řádu byli poškození [jméno] [příjmení], [jméno] [příjmení], [jméno] [příjmení], JUDr. [jméno] [příjmení] a [jméno] [příjmení] odkázáni s uplatněnými nároky na náhradu nemajetkové újmy na řízení ve věcech občanskoprávních.

Podle skutkových zjištění soudu prvního stupně se obžalovaná trestné činnosti dopustila tím, že dne 6. 11. 2018 kolem 04,30 až 04,45 hodin v Českých Budějovicích, J. Opletala 923/1, v dětském pokoji bytu ve 4. patře panelového domu, kde byla na návštěvě, pod vlivem dlouhodobé náročné životní situace a neshod se svým bývalým partnerem [jméno] [příjmení], nar. 1990, který se ji proti její vůli neustále snažil přimět k návratu do společné domácnosti, v úmyslu spáchat sebevraždu a současně usmrtit jejich společného syna – nezl. [jméno] [příjmení], narozeného 22. 1. 2017, otevřela okno s parapetem ve výšce 12,35 m nad zemí a z tohoto okna nejprve vyhodila hlavou napřed svého syna a poté sama vyskočila; při dopadu na rovný travnatý povrch před domem nezl. [jméno] [příjmení] utrpěl mnohočetná zranění, mj. přetržení levé horní plicní žíly, trhlinu horní duté žíly, otok mozku, trhlinu dolního laloku pravé plíce vzadu s prokrvácením okolí, trhlinu jater a ložiskové prokrvácení zevního listu osrdečníku při levé hraně srdeční, kterým na místě kolem 04,45 hodin podlehl.

Proti tomuto rozsudku podala včas odvolání jednak sama obžalovaná, jednak v její prospěch její rodiče a sourozenci.

Odvolání obžalované odůvodnili její obhájci JUDr. [jméno] [příjmení] a JUDr. [jméno] [příjmení]. Obžalovaná je přesvědčená, že dokazování bylo neúplné, jednostranně zaměřené toliko na prokázání její viny, neboť ona sama si na událost nepamatuje. Připouští, že v době činu v místnosti žádná jiná osoba nebyla, nicméně má za to, že chybou bylo to, že nebyla hodnocena osoba [jméno] [příjmení] znalci, přesto, že jako svědek vypovídal rozdílně. Stejně tak, jak uzavírá soud v případě tohoto svědka, neměla k usmrcení dítěte motiv ani obžalovaná. Svého syna měla ráda a rozhodně by nebyla schopná mu ublížit. Dále vyčítá soudu spekulace ohledně průběhu skutkového děje a upozorňuje na mezery v dokazování, kdy např. nebyly zajištěny stopy z parapetu okna. Od počátku vyšetřování pracovaly orgány činné v trestním řízení s verzí, že obžalovaná vyskočila z okna s nezletilým poškozeným v náručí, přesto, že pro tento závěr nebyly

žádné podstatné důkazy. Tuto verzi pak podporoval i její bývalý druh [jméno] [příjmení]. Přitom byla tato verze následně vyloučena znalcem biomechanikem. V doplnění odvolání vyjadřuje pochyby ohledně hodnocení osoby obžalované znalci a poté soudem. Zdůrazňuje, že s otcem dítěte, svědkem [příjmení] žila v konfliktech, které plynuly z toho, že svědek si vynucoval obnovení soužití s obžalovanou, přičemž jeho rodina ji nepřijala. Svědek dále plánoval odstěhování do Holandska a jí nabízel totéž. Dále napadá biomechanický znalecký posudek, který sice vyloučil cizí zavinění, nicméně nevzal v úvahu výšku a váhu obžalované a parametry okna, ze kterého měla syna vyhodit. Postoj soudu prvního stupně vůči osobě obžalované byl vysloveně nepřátelský a to se projevilo i v napadeném rozsudku.

Závěrem navrhli, aby odvolací soud věc vrátil soudu prvního stupně k novému projednání a doplnění dokazování, případně aby sám odvolací soud rozhodl o zproštění obžalované viny. Pokud tak neučiní, aby jednání obžalované posoudil jako zločin zabití podle § 141 odst. 1, 2 tr. zákoníku, když tato kvalifikace lépe odpovídá duševnímu stavu, ve kterém se obžalovaná v době činu nacházela.

Odvolání rodinných příslušníků bylo písemně jednotně odůvodněno. Nesouhlasí s tím, že by obžalovaná úmyslně chtěla spáchat sebevraždu a zabít svého syna. Naopak, syna si chtěla vzít do své péče a starat se o něj. Není pravdou, že by rodinné příslušníky nesprávně informovala nebo, že by některé informace zamlčovala. Po probuzení z umělého spánku se neptala na svého syna, protože nevěděla, že je mrtvý. Není také pravda, že by chtěla vyhozením dítěte z okna potrestat jeho otce. Obžalovaná by nebyla takového činu schopna. Navrhli, aby odvolací soud vše řádně prověřil a zabýval se i všemi pochybnostmi. V rámci veřejného zasedání doplnila odvolání matka obžalované, [jméno] [příjmení], která uvedla, že by obžalovaná něčeho takového, z čeho je obviněna nebyla schopná. Bratr obžalované, [jméno] [příjmení] ml., uvedl, že v jejich rodině není zvykem příliš vyjadřovat emoce navenek, což však neznamená, že by jeho sestra, obžalovaná, nepociťovala lítost, jak uzavřel soud prvního stupně. Obdobně s písemným odvoláním se k věci vyjádřila i sestra obžalované, [jméno] [příjmení].

Vrchní soud v Praze přezkoumal napadený rozsudek a přezkoumal i postup řízení, které jeho vynesení předcházelo. Shledal, že všechna podaná odvolání jsou důvodná, i když nikoliv ze všech udávaných důvodů.

Předně odvolací soud konstatuje, že řízení předcházející vynesení rozsudku proběhlo v plném souladu s příslušnými ustanoveními trestního řádu a že obžalovaná nebyla nijak omezena na svém právu na obhajobu. Soud provedl všechny relevantní důkazy a podle názoru odvolacího soudu se doplnění dokazování nenabízí. Skutkové závěry soudu prvního stupně jsou totiž, i podle odvolacího soudu, naprosto spolehlivě prokázané.

Není pochyb o tom, že nezletilý poškozený zemřel po pádu z okna a není pochyb o tom, že s ohledem na jeho věk (necelé dva roky) nemohl na okno v nočních hodinách vylézt sám a vypadnout nešťastnou náhodou. Pod oknem s vážnými zraněními pak skončila i sama obžalovaná. Kromě obžalované v pokoji s nezletilým nikdo jiný nebyl, o přítomnosti takové osoby nic nesvědčí, v pokoji nebyly shledány žádné stopy zápasu, ke kterému by muselo dojít, pokud by tato osoba násilím z okna vyhazovala nezletilého a jeho matku. Z pohledu právní kvalifikace je jedno, zda obžalovaná vyskočila s nezletilým poškozeným v náruči nebo zda jej vyhodila a poté vyskočila sama. Pokud se však soud prvního stupně přiklonil ke druhé možnosti, kterou pokládá za pravděpodobnou znalec biomechanik, rozhodně nepochybil. Za této situace se požadavky na vyhodnocení stop na okně a okenním parapetu, stejně jako návrhy na znalecké zkoumání otce dítěte, svědka [jméno] [příjmení], jeví nadbytečnými.

Správná a skutkovým zjištěním odpovídající je i právní kvalifikace. To, že nezletilého poškozeného usmrtila úmyslným jednáním jeho matka, obžalovaná, zakládá skutkovou podstatu zločinu vraždy podle § 140 odst. 1 tr. zákoníku. Skutečnost, že obžalovaná byla v době činu trestně odpovědná, tedy příčetná, vyplývá jednoznačně ze závěru znalců, kteří zkoumali její

duševní stav. Soud nekvalifikoval jednání obžalované jako předem naplánované (po předchozím uvážení), ani jako spáchané s rozmyslem, tj. jako důsledek nějaké kvalifikované racionální úvahy. V použité právní kvalifikaci konstatuje pouze to, že obžalovaná věděla, že může poškozeného usmrtit a že jej usmrtit chtěla (úmysl přímý). Protože se jednalo o dítě mladší 15ti let, použil soud i kvalifikaci podle 3. odstavce, písm. c) § 140 trestního zákoníku.

Otázka motivace není v tomto případě natolik důležitá, aby měla na právní kvalifikaci jednání obžalované podstatný vliv. Soud ve skutkových zjištěních ani v právní kvalifikaci neshledal, že by obžalovaná jednala ve snaze„ potrestat“ otce dítěte [jméno] [příjmení] ani se mu„ pomstít“ za skutečná či domnělá příkoří, kterých se mu od této osoby dostalo. Pokud by totiž soud tuto motivaci shledal, musel by ji vyjádřit jak ve skutkových zjištěních, tak v právní kvalifikaci, protože taková motivace by zakládala kvalifikovanou skutkovou podstatu vyjádřenou ve 3. odst. pod písm. j), § 140 tr. zákoníku, tedy jednalo by se o vraždu spáchanou z„ jiné zavrženíhodné pohnutky“. Protože soud takovou kvalifikaci nepoužil, je zřejmé, že ji neshledal za prokázanou. Za této situace je pak zbytečné se otázkou motivace ve vztahu k právní kvalifikaci zabývat.

Právní kvalifikace zločinem zabití podle § 141 tr. zákoníku nepřichází v tomto případě v úvahu. Není pochyb o tom, že se obžalovaná činu dopustila v „ silném rozrušení“ (v afektu), toto rozrušení však nemělo původ ve„ strachu, úleku, zmatku nebo v jiném omluvitelném hnutí mysli“. Tedy, silné rozrušení nebylo reakcí na tyto podněty, ale vyplynulo z dlouhodobě neuspořádaných vztahů mezi obžalovanou a otcem jejího dítěte, které obžalovaná intenzivně prožívala. Tato kvalifikace nepřichází v úvahu ani z dalšího alternativního důvodu, tj. jako reakce na„ předchozí zavrženíhodné jednání poškozeného“. Předně, primárně je v tomto případě poškozeným nezletilý [jméno] [příjmení], u kterého je těžko nějaké zavrženíhodné jednání vůči obžalované dovoditelné. Jak je shora uvedeno, neshledal soud za prokázané, že by jednání obžalované bylo namířeno proti otci dítěte, [jméno] [příjmení], takže nemohlo být bezprostřední reakcí na jeho jednání vůči obžalované. Navíc, jeho jednání ve vztahu k obžalované bylo víceméně běžnou reakcí na rozchod s bývalou partnerkou a matkou společného dítěte, které nijak výrazně nevybočovala z obdobných reakcí v partnerských vztazích.

Pochybení shledal odvolací soud ve výroku o trestu. Přestože soud prvního stupně v otázce právní kvalifikace odmítl jednání obžalované kvalifikovat jako„ spáchané ze zavrženíhodné pohnutky“ (viz shora), tuto pohnutku má při úvaze o trestu za prokázanou (odst. 72) a přihlíží k ní jako k podstatné přitěžující okolnosti. Tento postup je však evidentně vadný. Buď bylo jednání obžalované vedeno touto pohnutkou a pak měla být uvedena ve skutkové větě a v právní kvalifikaci (§ 140 odst. 3 písm. j) tr. zák.), nebo tato motivace nebyla prokázána a potom jí soud nemůže argumentovat ani při úvahách o výši trestu.

Protože se jedná o poměrně závažné pochybení, nezbylo odvolacímu soudu než výrok o trestu zrušit. Protože tomu nebránila žádná vylučující okolnost, rozhodl o trestu obžalované sám. Přihlédl při tom v podstatě ke stejným okolnostem jako soud prvního stupně s výjimkou shora uvedené přitěžující okolnosti. Trest je ukládán za velice závažnou trestnou činnost, kdy útok obžalované směřoval proti jejímu vlastnímu bezbrannému malému dítěti. Vyšší míra brutality útoku shledána nebyla, naopak jednáním v afektu si sama obžalovaná způsobila závažná zranění. Z provedeného dokazování nevyplývá nic, co by znevěrohodnilo závěr o tom, že sama obžalovaná páchala sebevraždu, tedy, že by se jednalo o sebevraždu předstíranou, demonstrativní. Afekt obžalované v době činu musel být skutečně velice silný, když potlačil jak její mateřský pud, tak pud sebezáchovy. Pro takový čin je příléhavým termínem„ rozšířená sebevražda“, což však nic nemění na trestně právních důsledcích takového jednání.

Z provedeného dokazování vyplývá, že se do tohoto stavu obžalovaná dostala postupně, dlouhodobou frustrací z partnerského vztahu, kterou prožívala mnohem intenzivněji, než je běžné a kterou nebyla schopná racionálně řešit. Přenášení odpovědnosti za tuto frustraci na jiné osoby, zpravidla partnery, je v těchto případech poměrně obvyklé a nelze z něj vyvozovat cokoliv

podstatného ve vztahu k subjektivní stránce trestného činu a k jeho následku. Tedy, nelze z něj vyvozovat snahu přenést odpovědnost za následek trestného činu na [jméno] [příjmení], ale pouze to, že na vzniku a protahování krize jejich vztahu se její druh [jméno] [příjmení], jako jeden z jeho účastníků, podílel, byť lze těžko tvrdit, že tuto krizi vyvolal úmyslně a úmyslně ji protahoval. S tím nepřímo souvisí i otázka lítosti obžalované, kterou má odvolací soud za nepředstíranou, byť ji obžalovaná navenek neprojevuje nijak dramaticky a spíše se soustředí na snahu přesvědčit soud o tom, že činu, který je jí kladen za vinu, by nebyla schopná.

Po zvážení všech shora uvedených okolností případu, zejména jeho následku, který je pro poškozené v širším slova smyslu i pro rodinné příslušníky obžalované velice tragický a neodčinitelný, a po zvážení osoby obžalované, která je dosud netrestaná a před spácháním činu žila řádným životem, uložil odvolací soud trest při spodní hranici trestní sazby, který pokládá za přiměřený jak okolnostem případu, tak osobě obžalované. Pro výkon trestu zařadil obžalovanou do věznice se zvýšenou ostrahou, protože s ohledem na charakter trestné činnosti a na délku trestu neshledal podmínky pro její zařazení do mírnějšího výchovného režimu.

Obdobného pochybení se soud prvního stupně dopustil i při úvaze o náhradě škody – nemajetkové újmy v případě otce a prarodičů nezletilého poškozeného. Také v tomto případě zdůrazňuje motiv jednání obžalované, tj.„ zabití vlastního dítěte, aby potrestala otce a jeho rodiče“ (viz odst. 93), přestože ve výroku o vině ani v právní kvalifikaci se tento motiv neobjevuje. Soud prvního stupně pak konstatuje, že při neexistenci srovnatelných případů přiznal částky, které výrazně prolomily limity obvyklé v jiných případech náhrady nemajetkové újmy.

Odvolací soud se neztotožňuje s názorem, že by se v daném případě jednalo o výjimečný, dosud judikaturou nezaznamenaný případ. Při neexistenci soudem prvního stupně zdůrazňovaného motivu zůstává tento případ plně v mezích obdobných případů, kdy je nárokována nemajetková újma v penězích rodinnými příslušníky za usmrcení dítěte. Takových případů v poslední době, bohužel, přibývá a i judikatura k problematice odškodňování nemajetkové újmy narůstá.

Jak už shledal i soud prvního stupně při rozhodování o výši peněžitého plnění za nemajetkovou újmu, došlo k nenapravitelnému následku, naprosto zbytečné smrti dítěte, ke kterému měli jak jeho otec, tak jeho prarodiče silný citový vztah. Ztráta se nedá penězi nahradit a tak zbývá jen poskytnutí určité satisfakce poškozeným. Částečnou satisfakcí je v tomto případě už to, že pachatel násilného činu byl odhalen a že byl přísně potrestán. Finanční odškodnění je jen nedokonalým a nepřesným vyjádřením ceny za zmařený lidský život. Nicméně, i náhrada nemajetkové újmy v penězích musí mít určitá pravidla a meze, o kterých se m.j. zmiňuje i soud prvního stupně v odst. 89 a násl. Srovnáním s obdobnými případy, se kterými se specializovaný senát Vrchního soudu v Praze setkává častěji než soud prvního stupně, se výše přiznaných peněžitých náhrad za nemajetkovou újmu jeví nepřiměřeně vysoká. Navíc, nelze přehlédnout ani faktickou možnost obžalované přiznané částky zaplatit.

Ze všech těchto důvodů odvolací soud výrok o přiznání náhrady za nemajetkovou újmu v penězích zrušil a rozhodl sám tak, že poškozeným přiznal nižší částky, které pokládá za přiměřené všem výše zmiňovaným rozhodným kritériím i relevantní judikatuře. Se zbytky nároků pak poškozené odkázal na řízení ve věcech občanskoprávních, kam se mohou obrátit, pokud by přiznané částky pokládaly na neoprávněně nízké.

V dalších výrocích o náhradě škody zůstal rozsudek nedotčen.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku není další řádný opravný prostředek přípustný. Lze však proti němu podat dovolání do dvou měsíců od doručení k Nejvyššímu soudu ČR prostřednictvím soudu prvního stupně. Odsouzený může dovolání podat pouze prostřednictvím obhájce. Důvody dovolání jsou uvedeny v § 265b, jeho obsah v § 265f trestního řádu.

Praha 5. srpna 2020

JUDr. Jiří Lněnička
předsedkyně senátu